

Ayhan Gökhan

A Szabó

A vezetéknevükben élők a halhatatlanok. A Tzafetás. A Kuti. Nálam a Szabó a legtovább elálló név a listán, mint a mélyhűtőkben összefagyott friss zöldségek, babok, saláták.

A Szabó a lábát egészen felhúzta, és a védekezésnek egy speciális módszerét fejlesztette ki, az ütődött meglepetést. Mint egy flamingó, állt a kék farmernadrágjában és az egyszerű pólójában, az osztályterem ablakán át, akárcsak egy templomi ikont, sütötte a nap, majdnem átlátszó, lebbenékeny lett ilyenkor a test, puha és törékeny a Szabó teste, a védekezési póz furcsasága nem rontott a szentté alakulás folyamatán. Az ember megrökönyödött előtte és nézte, nem szólt semmit, csak nevetett. Kinevette a Szabót, ezt a vezetéknev-istent. Meg irigyelte, mint a matematika és a fizika, általában a reáltudományok Messijét, későbbi közgazdászt, akiről akkoriban a nevelés pőzön kívül nem gondolhatott semmit, a Szabó nem hordozta magán a lehetőségeket, az oxfordi ösztöndíj és a közgazdaság-tudomány doktora cím nem lebegett a szemében, nem bújt el a mozdulatai mögött, az izomrostokban nem telelt, víkendháza nem állt a térdhajlatban. A Szabó a név volt és a mozdulat, karateedzések izzadt, homályosan megvilágított, ócska fehér festéktől bűdös tornatermeiben tanult, elsajátított, felszedett, elnyert, elcsent mozdulatsor, egy faragott ókori agyagszobor félbetört mozdulata, mint egy erősnek szánt kiáltás, ami már a legelején elhalkul és semmitmondó lesz, egy néma száj nosztalgiája, vágyakozása, úgy a Szabó is az edzésen tanultak karikatúrája volt, esetleges és törékeny, esetlegesen bárgyú és törékenyen ügyetlen. A hülye Szabó, a Szabó a hülye, mondogatták, mondogattuk, ő a cinikus tekintetével átfúrt rajtunk, a mi kis elégséges, logikátlan gondolatainkon, kinevette a rossz tanulót bennünk, a hideg táblák előtti a krétától fulladozókat, a hatalmas, zöld táblák vesztés írnokai előtte hebegtek és nyögtek, a számok szigorú rendszere meghajlította a térdük, a térdünk ropogott az osztályteremben, a focipálya felől a fülünkhöz ért az aszfalt tömörsége és a tegnapelőtt lepattant labda súlya, a szégyentől izzadtunk, és a Szabó nézett az ő vékony, okos szemével, láttuk rajta, hogy jól tudja, amit mi sohasem, látszott a homlokán a matematika szabályos vonala, a tudásé, mi, a szünetek kalózái egyre közelebb kerültünk a föld alatti világhoz, na, majd adunk neki, a Szabó arcának adunk, csak legyen vége, szólaljon meg a csengő, hangozzon el az a rövid, megvető szócska, hogy

helyedre, írja be a kegyetlen kéz az elégtelent, hadd mehessünk a kíméletlen padok hosszú sora közt vissza az ólba, a tanári asztal terepétől vissza a lövészárokhba, a papírgalacsinok, csokoládépapírok és tépett füzetlapok fészkébe, messze a Szabó első sorban elhelyezkedő padjának főúri rezidenciájától, az elittől, mert a túlélők elszállásolása a legfontosabb, hogy a szükséges pillanatban a csata újakezdődhessen, a rossz tanulók küzdelme a jó tanulók ellen, a Szabó ellen, aki akkor még álmában sem hitte, hogy valaha oxfordi ösztöndíj és doktori cím jár neki, aki akkoriban azért fohászkodott a matematika és a reáلتudományok nagyhatalmú istenéhez, hogyha lehet, véletlenül, egyszer, igazán ne kapjon ki, ne kényszerüljön a maga kis komolytalan mozdulataira, ne nyomkodják a karját a ceruza hegyével, ne húzódjon rajta végig a radír kemény bőre és a tankönyvei ne végezzék a szemetesben, ezért könyörgött, imádkozott ez az istenverte Szabó, az örök ellenség, félelmünk és szorongásaink első számú jó barátja. Az apja két méter magasán emelkedett fölénk, néztünk rá ijedten, ezért is a Szabó volt a hibás, miért van ekkora apja, nem szégyelli magát, mit képzél ez magáról, ilyen magas szülővel járkál az iskola folyosóin és az aulában, majd jól rávágunk egyet, nem, kettőt, vagy mindegy, ütjük, amíg jólesik, amíg el nem zsigbad a kezünk, amíg örömünk leljük benne, meg hát mit gondol, következmények nélkül az ember nem ténfereghet a földön, különösen egy Szabó, az állából a vér folyása, mint a lepkék tánca a víz felett, a sötét duzzadások, a hirtelen csokoládéval leöntött, rumtól lerészegedett piskóta látványa jutott róla mindig eszembe, az iskola ebédlőjében kéthetente felszolgált piskótáé, Szabó és a piskóta, Szabó a piskóta, és mi, a srácok, a kisiskolás lenin-fiúk, a vagány verőlegények.

Otthon a Szabóval jöttek, hogy az egy milyen tehetséges, okos gyerek, tanulhatnék tőle, különben meg nem érdeklí őket, majd idővel belátom, nem lesz ennek jó vége, a sok hülyéskedésnek, majd meglátom a végén, amikor a kukákat húzom ki a reggeli, fagyos hidegben, és a legócskább cigarettát szívom, és az lesz a nevem, hogy hé, te, meg idefigyelj, má', és a mások szemetének a rabja leszek, a mások hulladékának a felelőse, a Szabóé például, aki akkor még nyugodtan alszik a szép házában, majd meglesz a gyümölcse a hanyagságomnak, szép, megrohadt, kukacos gyümölcse szánalmasan az ölembe pottyantva. Néha belegondoltam, mi van, ha mindez így alakul, és az én elrohadt gyümölcsöm mellett ott pöffeszkedik majd a Szabó érett és egészséges gyümölcse, a nagy, emeletes háza és konszolidált foglalkozása, szemben az én jelzálog megterhelte, közüzemi számlatartozás csúfította földszintes garzonossal, szeméttől ragadó, piszkos kézzel tapogatott goromba, sértődékeny feleségemmel.

Egyszer a Boros és én a tornaterem bordásfala mellett, mint börtönrácsok közvetlen szomszédságában, billegettük magunkat, az igazgatónő utasított ki minket, szégyenkezni a hatalmas tömeg előtt, aztán csak röhögtünk, és a nagy, özszemosódó tömegeből kibuggyant egy arc, a Szabóé, és nézett rám komolyan, szuggerált a tekintetével, felnyársalt és sütögetett a nézése, mi a faszt nézel, te kis köcsög, mondtam magamban, félttem, ha meghallja valaki, másnap reggelig itt kell mutogatnom magam, a Boros és én a vándorcirkusz lemaradt tagjai,

méreggettük a többit, a bamba tekintetekből ömlött a döbbenet és a gúny, akár egy gyors lendülettel kirántott fiókból a telezsúfolt fehérneműk és trikók, kivétel nélkül a Szabó arca és nézése volt rendezett, századfordulós komód, Ferenc József korabeli íróasztal, gondoltam, minél előbb véget vetek ennek, letöröm a kecses fogantyúit, behasítom a szép fedőlapját. A Boros és én cinikusan összenéztünk és röhögtünk, zengett tőlünk a terem, a többiek nyugodt, kellemes lélegzete fölött zúgott el a mi ordenaré, megveszekedett röhögésünk, mint a soha semmit nem megbánók elégedett röhögése.

A tél nem volt a Szabó kedvence. Míg Toldinak estéje, addig a Szabónak tele volt. Nagy, vizes, átfázós, átázós, didergető tele. Csuromvíz-tele. Arcpirosító-tele. A Szabó tele azért volt fájdalmas, mert igazságtalan volt. Az udvaron az emeletes hóban trappolás a Szabóhoz vezetett. Ott állt a gonosan fehér ég és az emeletes hórétteg között, egy púpozódó fenyőgally lógott a feje felett, nem tudom, miért nem mozdult, bámult valamit, a focipálya kerítése felé fordította a fejét és bámult, a hülye Szabó, nem emlékszem pontosan, melyikünknek köszönhetően, de a Szabó sapkája a hóra került és egy másikunk lába megtaposta, az egyik elment vadászni, ez meglőtte, az meg lefogta és a Szabó feje felett az ágról lesújtott a végzet, a sors fehér kesztyűje, a Szabó nyaka tele lett hóval, visított a szorításunkból szabadulni képtelen ember tehetetlenségével, az áldozati bárány szívfájdító bégetésével kiabált, a téli ég meghasadt, a szívek elolvadtak, a hó alól kibújt a tavasz első hajtása, annyira mély és őszinte volt a Szabó fájdalma, a haragot legyúrte benne a legyőzöttek szomorúsága, a többiek nem is tudtak ezzel mit kezdeni, ne kiabálj, mondták a fülébe szigorú parancsként, mitől aztán hangosabb lett a kiáltás és tömörebb, egy ezredévnnyi szenvedés öblögetett a hangjában, emlékszem, az ujjak nem a lelkiismeret-furdalás, nem a megbánás, hanem a kapuból felénk hördülő portás kemény hangjára engedtek fel, nem is tudom, miért tartott olyan sokáig, miért éreztem olyan hosszú időnek azt a néhány percet, a Szabó kínzása zavarta meg az időérzésem, az összefüggően fehérülő hórétteg, az udvar télies szaga, a botcsinálta kegyetlenek lábai megindultak a kapu irányába, senki nem fordult hátra, senki nem látta a Szabó könnyein át a kék szemét, azt az okos és hideg kék szemet, a Szabó nézése a hóban, ha megfordulok, örökre megmarad, hát megfordultam és megmaradt, mint egy velencei-tavi nyaralás emléke, eltettem és őrzöm, figyelem az azóta megöregedett szem mit mondhat még, milyen új dolgokat oszthat meg velem.

Aztán egy szép januári napon agyvérzést kaptam. Nem a Szabó, a fejemben megduzzadt hajszálér elpattanása miatt, félrebeszéltem, a lepedőn nyugodtan aludtam át egy gerinccsapolást, egy epilepsziás rohamot és egy nehéz nap éjszakáját. Másnap alapos és kényelmetlen vizsgálatok, infúzió; az Amerikai úti idegsebészlet második emeletének szűk kis szobájában vészelttem át a kemény napokat, ágyban, párnák közt, mint egy háborúban megsérült katona, alig mozoghattam, többnyire mocorgás volt az, amit ott én műveltem. Később megjelentek a látogatók. Az osztályfőnököm tolt ki engem az előtérbe, és beszélgettünk mindenféléről, az iskoláról például, a tolokocsim fémje hideg volt, alig volt maradásom benne. Aztán az osztálytársak, barátok, olyan, akiről soha nem gon-

doltam volna, hogy meglátogat, édesség, ajándék maradt a kezük után az éjjeli szekrényen, üdítők, könyvek, a legfrissebb Playboy magazin. Majd egy váratlan vendég az ajtóban. A Szabó. Nem akart bejönni. „Na, gyere, szia Szabó.” „Hogy vagy?” – érdeklődött. Leült az ágyam szélén. Akadozva kezdődött a beszélgetés. Eleinte tómondatokkal. „Mi újság? Hogy vagy?” „Jól, köszönöm.” „Meddig kell maradnod?” „Pár hétig.” Majd gyorsult a beszéd, és nem akadt meg, nem maradt abba. És a Szabó nevetett, megnevettetett. És a Szabó rendszeresen járt hozzám, míg ki nem kerültem a kórházból. Barátság, ha szabad azt mondanom. A Szabó és a barátság. A Szabó a barátom. Jól emlékszem a barátságunkra. Jól emlékszem rá. Most, hogy meghalt, és holnap eltemetik, nem tudom, emlékszem e nála jobban azokból a tomanadrágos időkből.